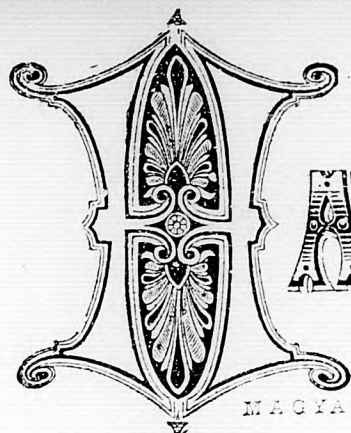

Budapest, 1882. Aprilis 9.

12. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELTŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: váczai-utca 24. sz.
Kiadó hivatal: váczai-utca 3. sz. a
„Harmonia” társulat zenéműködés-
kedése.

Előfizetési árak:

Hétez évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50 kr.

Zeneiskoláink s a külföldiek.

Amíg a két fő zenetanoda egyesítésének kérdése megvilágittatik bővebben, érdekes lesz zenészköreink számára az alábbi kis összehasonlító statisztikát nyujtanunk, melyből meglepő tanulságokat lehet levonni a magunk zeneiskoláit illetőleg.

Igen érdekes ez, ugy az egyes hírnevesebb europai intézetek vezéregyéniségeit, mint a tanárok és tanulók számarányát, az alapítási évet stb. tekintve. Nem állanak rendelkezésünkre hiteles adatok a tanárok nemzetisége tekintetében, s így csak azt konstatálhatjuk, hogy az öt legnevezetesebb zenedének (a párisit leszámítva) első hegedűtanári állomását magyar születésű művészek foglalják el: Stuttgartban Singer, Berlinben Joachim, Bécsben Grün, Szentpétervárott Auer, és Brüsszelben Hubay.

Ez összehasonlítás teljességgel nem válik zenedénk hátrányára. Azt látjuk, hogy tanulók tekintetében mindössze négy intézet előzi meg egész Európában, de ha a zene-akademia és zenede sikeres egyesítése megtörténék, összesen két intézet mulná fölül tanulók dolgában uj zeneiskolánkat: Kullak berlini uj zeneakademiája és a bécsi zenede.

A zeneakademiát tekintve, az összehasonlításban körülbelül a prágai zenede felel meg neki. A prágaiiban összesen organistákat és énekeseket képeznek. (Az olvasó bizonyára csodálkozni fog rajta, hogy hát az a tömérdek cseh zongoratanító, klarinétos, dobos, stb. miféle intézetekből árasztja el a világot?) Ime a táblázat:

Zeneiskolák:	Alapítva:	Felentelők igazgatók	Előbbi igazgatók	Tanárok száma	Tanulók száma	Közülök ének-tanuló	A k i m ű v e l é s i o s z t á l y o k t a n á r a i			
							zongora	hegedű	zeneszerzés és orgona	Ének
Köln	1845	Dr. Hiller	H. Dorn	20	152	42	Isidor Weiss J. Kwast	Jappha Holländer	Hiller S. de Lange	Hoppe
Dresda	1856	Dr. Willner	Rietz, Reissiger Krebs, Cypstler Otto, Reichel	49	657	54	Blasmann Höpner Nicolé	Rappoldi	Willner Jensen Merkel	Hilbach Scharle
Lipese	1843	Dr. Günther	Schleinitz	31	350	68	Reinecke Pappertiz	Hermann Schnradik	Reinecke Pappertiz	Grill Redding
Stuttgart	1857	Faissl	—	43	578	39	Lober Pruckner	Singer Keller	Faissl-Stark Faissl	Koch
Berlini főiskola	1869	Joachim	—	35	267	61	Rudorf Barth Raif	Joachim Wirth	Grill, Kiel, Tambert, Bar- giel, Haupt	Schulze R. Otto Engel
Berlin: Kullak zenedéje	1855	Dr. Kullak	—	85	1109	—	Dr. Kullak Bischoff	Grünwald	Grünleke Ph. Scharwenka	Mme. Wuerst
Praha	1811	Bennowitz	Dionys Weber Fr. Kittl J. Krejci	20	150	—	—	—	Förster	Vogel
Bécs	1817	Helmeshor- ger	—	52	762	83	Dachs, Door, Epstein	Helmeshorger Grün	Kreun Bruckner	Gänsbacher Me. Duxman
Páris	1795	Amproise Thomas	Savatte, Charn- hisi, Aubert	80	600	104	Marmontel, Mathias L. Couppey	Mazart Dancfa	Massenet Gétraud Franck	Roger Garcia
St. Pétervár	1862	Dawidoff	A. Rubinstein Zarembrá Asantchelsky	75	717	116	Brassia Stein	Auer Böhm	Rimski- Korsakoff Homilius jun.	Kywarati Mme. Tretzky
Brüsszel	1832	Gevaert	Féris	43	515	33	Zarembsky Dupont	Hubay, Colynstornelis	(töveget Mally)	Warnots
Miláno	1808	A. Bazzini	Rossi, Mazzucato, Rouchetti, Mon- toviti	36	216	46	Andreoli Saugalli Fumagalli	Corbellini Ranapazzini	Bazzini Dominicci Fumagalli	Sanguiovanni Leoni Perelli

Ezzel szemben így áll a mi két fő zeneiskolánk:

Z e n e d e		Z e n e a k a d e m i a	
Alapítva: 1836.		Alapítva: 1874.	
Igazgató:	Bartay Ede.	Liszt elnökölete alatt Erkel F.	
Előbbi igazgató:	Mátray Gábor.		
Tanárok száma:	24	7.	
Tanulók száma:	625	125.	
A kíművelési osztályok tanárai:	a) zongora:	Aggházy, Székely, Zapf.	Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Erkel Gy., Gobbi H.
	b) hegedű:	Huber K., Gobbi A.	— —
	c) zeneszerzés:	Erney J.	Volkman R. Nicolich Abrányi
	d) ének:	Engeszer M.	—

Egyes intézetek részletezésébe bocsátkozva, megjegyezhetjük, hogy a tervben levő londoni királyi zeneiskola létrejötté bizonyára érzékeny veszteség lesz Lipcsére és Stuttgartra, hol a tanulók nagyrésze angol és amerikai. A hollandiak csaknem mind Kölnbe járnak kiképzetés végett, s egyedül a kölni zenede az, melyben bizonyos próbaidőre veszik föl a növendékeket s annak leteltével a tehetségtelenek elbocsáttatnak.

Érdekes összehasonlítást ad, ha azt vesszük, hogy egy tanárra átlag hány növendék esik a különböző intézetekben. E részben a mi két intézetünk áll a legmostoháiban s valóban a tanárok nagy buzgalma és fáradhatlansága mellett bizonyít, hogy mégis oly fényes eredményeket tapasztalunk.

Míg nálunk a zenedében egy tanárra 26 növendék, a zeneakademiában egy tanárra 18 növendék esik, addig Kullak iskolájában minden 13 növendékre egy tanár van, Kölnben és Párisban 7—7, Milanóban 6, Bécsben pedig 15 növendék esik átlag egy-egy tanárra.

A párisi zenede az egyetlen, melyben a tanítás teljesen ingyenes, az összes költségeket az állam viseli. Ép ezért megválógtja a világ minden részéből odaseregülő tömérdek növendéket és még próba időre sem vesz föl kétes tehetségű növendékeket. Mint az Akademiában a negyven halhatatlan, úgy van a Conservatoireban a tanulók száma 600-ra szabva annyit vesznek föl, többet nem.

Ami végül a vagyoni kérdést illeti: a tanárok díjazása sehohsem mondható tulságosan fényesnek. Azon elv uralkodik mindenfelé, hogy az illető tanár ugyanis vagy zeneszerző vagy virtouz, vagy pedig mint tanár keresett egyén magánórák végett, s így akkor úgy is oly mellékkeresetre tesz szert, melyből rangjához méltóan megélhet. Így a kölni zenede taná-

rai (a kiművelési osztályokról szólunk mindig) egyenként, meghatározott 1200 forintban részesülnek csakis A növendékek számát és az órák mennyiségét véve körülbelül egy növendék egy órái oktatásáért tehát jut a tanárnak 30 krajcár. Szolgáljon ez némi vigasztalásul mostoha díjazásban részesülő zenetanárainknak.

Igen szeretnők, ha vidéki zeneintézetei is szintén megküldenék lapunknak kimutatásaikat, hogy azokból a magyarországi zenedék és iskolák hasonló statisztikáját közzé bocsáthassuk. Az érdekes adatok mindenkinek okulására szolgálhának.

Kacziány Géza.

A debreceni dalárünnepély.

Az orsz. dalárszövetség igazgatósága most körlevelet bocsátott ki, melyben az ünnepély sikerének emelése végett minden egyes tag-egylet közreműködését kéri. Kéri nevezetesen, mint a „Z. K.” írja, hogy e hó 15-ig terjessze föl a következő kérdő pontokra adott választát. 1. Mint működő vagy csak mint magát képviseltető tagegylet óhajt-e résztvenni az ünnepélyben? 2-or. Ha mint működő tagegylet óhajt résztvenni: kijelölendő a működő tagok száma s hány I. II. tenor- s hány I. II. bass-énekessel fog megjelenni? 3-or. Ha csak magát mint képviseltető tagegylet óhajt résztvenni: a képviselők száma jelentendő be. Mind a két esetben, a beküldendő névsorban, a t. e. résztvevő tagok polgári állása is kijelölendő 4-er. Mint működő egylet, műsora fölvevő s közösen előadandó műdarabok egyes szövegeiből (a vezérkönyv mellett) hány példányt óhajt magának megküldetni? 5-ör. Óhajt-e versenyezni s ez esetben hány taggal? — a versenynél, a daláregyesületi közgyűlések korábbi határozata alapján, az énekesek száma 16-nál kevesebb, s 32-nél több nem lehet.

A két első díjra (az első csoportban) a versenyzés, csakis ugyanegy műnéggyessel fog történni, melyet az idei debreceni dalverseny alkalmával, Erkel Gyula „Ébresztő” című pályadíjnyertes magyar férfínéggyese fog képezni. — A többi díjakra nézve, (a 2-ik csoportban) a versenydarabot illetőleg, a versenyző tagegyleteknek szabad választás hagyatik fel, oly megjegyzéssel, hogy a választandó négyes, csakis magyar zeneirodalom-termék lehet s hogy ha az még kézirat s így még ismeretlen: annak vezérkönyve legalább hat héttel az ünnepély előtt az ig. választmánynak a titkári hivatal útján beküldendő. 6-or az egyesületi alapszabályok 16. §-a alapján az ünnepélyre bejelentendő működő tagok után személyenként két forint szolgáltatandó be az egyesület pénztárába rendezési költség fejében. Mely illetékek (a résztvevők névsora melléklésével) kizárólagosan az egyes. pénztárnoka Engeszer Mátyáshoz (Budapest, belváros, plébánia épület) küldendők be. 7-er. Az esetben, ha a tagegylet az 1880—82. egyesületi két évre szóló alapszabályilag meghatározott évi 5 frt (s így összesen 10 forint) tagdíjilletéket netalán még be nem szolgáltatva volna, fölkeretik, hogy ebbeli kötelezettségének szintén f. ápril hó 15-ig eleget tegyen.

Az ünnepély napjai, egyetértőleg Debrecen sz. kir. városa törvényhatóságával, a debreceni tagegylettel és rendező bizottsággal, f. év augusztus hó 16—20. napjaira lettek kitűzve. Az egyes napok sorrendje és műsora, annak idejében hirlapilag fog közzététetni s minden tagegyletnek is megküldetni: ugyszintén a leszállított áru vasuti és gőzhajói jegyek kinyerhetősére feljogosító igazoló s szállásjegyek is, a bejelentendő működő és partoló dalárvendégek számaránya szerint.

Mesteriskola-e vagy festőiskola?

Ez úgyszólván a napi kérdés most nálunk úgy a szakértők, mint laikusok között, s mindenütt, de különösen a hirlapokban rettentően összezavarják e két fogalmat. Még a szakértő piktorok között is akad olyan, ki összetéveszti a mesteriskolát a festőiskolával, de ha fölvilágosítják a kettő közötti különbségről, rendesen az utóbbi felállítását helyesli. Ámbár akad olyan csodabogár is közöttük, ki egyiknek sem érzi szükségét s szent meggyőződése, hogy festészeti akadémiára nálunk egyáltalában semmi szükség. — „Ugy is elegen vagyunk mondják, az is a ki van, alig tud megélni itthon. — minek neveljünk még több proletárt az országnak! . . . “ Különös. 15—20 év előtt ép így okoskodott egyik-másik, de még ma is élnek, s uralkodnak ők, pedig azóta megháromszorozódott a piktoroknak száma, s még nem emlékezem hogy piktorról irták volna miszerint: éhen halt valaha

Eltagadhatlanul igen bosszantó, ha egy-egy hirlapban ilyesmit kénytelen olvasni: „A kormány lépésről-lépésre akarván előre haladni, egyelőre mesteriskolát vagy műtermet szándékozik építtetni . . . . Ezenkívül a mintarajztanodában egy festőiskola osztály (Componie- oder Mal-Schule) szerveztetnék, mely a mintarajz tanoda és a mesteriskola között mintegy átmeneti fokozatot képezne, stb.“

No már kérem szépen, ha a festőiskolában festeni és komponálni megtanult valaki, ugyan mit akarhatnak az illetőnek még a mesteriskolában tanítani? Avagy csakugyan az lenne célja a mesteriskolának a mit cikkiró mond, hogy: az lesz hivatva a talajt (melyiket?) előkészíteni, maecenasokat teremteni s végre a tehetséget kiképezni.

E szerint, ha már valaki festeni s komponálni megtanult, be fog ülni a mesteriskola műtermébe, hol a legények a mesterrel élükön lesik majd a maecenast megrendeléseivel szóval az lesz majd az első magyar királyi szabadalmazott képgyár.

A mesteriskolát, Bécsét s talán némely alsóbbrendű akademiát kivéve minden nevezetesebb akademián beszüntették mint fölöslegest: Münchenben is évek óta csak egy volt: Pilotty-é, mely tudtommal szintén megszűnt; Párisban sincs.

A festőiskola (Mal-Schule) ugyanis tökéletesen elég arra, hogy a tanítvány mindazt elsajátítsa amit egyáltalában megtanulni lehet: a technikát.

Komponálni, ha hiányzik benne a teremtő erő — megtanulni nem fog soha. Hiába magyarázza neki a mester a konvex vonalakat s azoknak egymáshozí viszonyát, ép annyit fog konyítani a kompozícióhoz, mint anakelötte. — Ha pedig van az illetőnek teremtő ereje, akkor elég neki az

az egy mester a festő iskola élén, igen kevéssel megmagyarázza az neki a hibákat kompozícióin; s a mikor már jó tanulmányokat képes festeni a művésznövendék, akkor megtudja ő festeni saját kompozícióját is.

Kár az időért — amit még iskolában volna kénytelen tölteni a fiatal művész, mert azontúl csak modort tanulna a mestertől, s évekig kellene a tehetségnek küzdeni, míg elvégre sikerül (ha sikerül) mindazon modorosságot (Manier) elfelejteni, levetközni, amit az ilyen mesteriskolában reá kényszerítettek.

Szerény véleményünk szerint azért kár lenne a szó-szoros értelemben vett mesteriskolát (Meister-Schule oder Componier-Schule) felállítani, nekünk néhány festőiskolára (Mal-Schule) volna szükségünk, de jó erőkel az élén.

Az első és melléktanulmányokra: antik és természet utáni rajzolás, anatomia, perspektiva etc. igen megfelel a mintarajztanoda, különösen, ha a rajzolásra fektetnék a fő súlyt ezután. A festést egészen elhagyhatnák, azzal is megkönyitenék a művésznövendék haladását . . .

A. Gy.

A külföld zenevilága.

(Saját levelezőinktől.)

I.

Donizetti hátrahagyott dalművének előadása.

Róma, márc. 25. 1882.

Esemény alig tartotta egyhamar oly izgatottságban e par excellence zenésznemzet fővárosát, mint az a nagy dolog, hogy az olasz dalműirodalom egyik rendkívüli nagy alakjának Donizettinek hátrahagyott „Alba herceg“-ét adja elő e hó 23-án a római „Apollo“-színház. Oly fényes közönséget sem lát egyhamar színház, mint ez este; amit művészi téren kiválót csak fölmutat Róma és jóformán egész Olaszország, mind eljött áldozni a bájos dallamok halhatatlan mestere emlékének. A második felvonás elején a királyné is megjelent és a közönség zajos tapssal fogadta őt.

Donizetti nevének varázsán kívül még élénk érdeket adott művének azon körülmény is, hogy a dalmű valóságát kétségbe vonták. Lucca asszony (nem a világhírű énekesnő, hanem egy roppant zenemű-kiadó cég főnöke) azonban kijelenté, hogy a kétségbe vont partitúrát egyenesen Donizetti örököseitől vette meg s azon a IV. felvonás kivételével, alig tett lényeges változást.

Salvi, a Budapesten is kitünő módszeréről ismert énektanár és jeles zenész adta rá fejét arra, hogy pótolja azon részeket, miket a nagy mester vagy elfelejtett kiegészíteni, vagy a kérlelhetlen halál által sürgetve nem fejezhetett be. Az ilyen pótlás a leghálátlanabb mesterség a világon: ha nem tetszik a kiegészített mű, akkor a kiegészítő hibás; elrontotta, meghamisította a halhatatlan mester művét; ha sikert arat és tetszik,

akkor mindent a szerzőnek tudnak be, emlegetik az oroszán körmököt stb. de a szegény kiegészítő egy árva szónyi elismerést sem kap.

Salvi dicséretére legyen mondva, az általa beletoldott részek rendkívül tetszettek. sőt a „Gazette musicale di Napoli“ nem habozik azokat kitünőbbnek találni, mint a nagy mester által írottakat. A kik az előadást elleneztek, különösen Donizetti szülővárosának, Bergamonak zenészei voltak azt állítván, hogy e dalművet maga a mester sem szándékozott előadatni, mert későbbi dalműveibe belevette ennek egyes részeit. Scribe pedig, a szöveg írója, ugyan e librettot Verdi rendeltetésére bocsátá, s abból lett a cselekvénynek Olaszországba áttételével a „Siciliai vecsernye“.

Lucca asszony ez ellenmondásokkal szemben a legbölcsebben úgy járt el, hogy a milanói konzervatoriumot kérte föl, döntse el, vajon az általa eléje terjesztett partitúra hiteles Donizetti mű- és előadható-e vagy sem. A tekintélyes intézet tanácsa kijelenté, hogy a partitúra „hiteles, sajátkezűleg írott és előadható“ műve Donizettinek. Az előkészületek erre megtörténtek és szeptember óta tegnapelőttig tartották izgatottságban az örök város zenészköreit.

Az eredmény igazolta a legmerészebb várakozásokat is, mert a dalmű a legfényesebb sikert aratta. Ne vegyék honfitársaim rossz néven, ha az óriási tetszés nagy részét nem magának a „Duca d'Alba“-nak, hanem a halhatatlan „Luciá“-nak „Favoritá“-nak s a mester többi, annyira bálványozott remekének tulajdonítom. A mérsékelt lapok, melyeket a nemzeti érzés mellett szigorú kritikai érzet és lelkiismeretesség vezetett, beösmérik, hogy a dalműben vannak itt-ott banalis és ismerősen hangzó számok (pl. a tenor ária s a tenor és szoprán kettőse a IV. felvonásban), azonban azt konstatálják mégis, hogy a dalmű életképes, a gondos fáradozásra méltó, s gazdag tárháza a dallamoknak ép úgy, mint a zene-dramai hatású részleteknek. Ami az egyes számok szerzőségét illeti, Salvi egyénisége itt-ott kiérezhető elhunyt benső barátja és honfitársa művének kiegészítéséből, így a III. és IV. felvonások bevezetését s a hangszerelés számos finom részletét eltagadhatlanul neki kell tulajdonítanunk. A dalműnek azonban ez csak előnyére vált, mert megiratása óta 40 év folyt le s a zeneszerzés azóta rendkívül nagyot haladott. Salvi nem ragaszkodik mereven a régi olasz iskolához, annak keretén belül a haladás híveül mutatkozik s ezzel az újabb irány barátai előtt igen kedvező fogadtatást biztosított magának.

A szöveggönyvet Verdinek általam már említett „Siciliai vecsernye“ című dalművéből önök bizonyára ösmérik: Zanardini ügyes keze volt az, mely olaszra átültette Scribe szövegét. Az antwerpeni kikötőben történő utolsó kép kivételével az egész cselekmény Brüsszelben játszik.

A dalmű egyes számai olasz szokás szerint kétszer-háromszor is megismételtettek és ilyen szám tömérdek volt az egész operában. Kiváló említést érdemelnek közülök az I. felvonásban Alba herceg megérkezését jelentő induló, melynek azonban a bevezetését képező flamand- és spanyolkatonák által énekelt kar nem épen sikerült részül mondható. Annál hatásosabb a szoprán dallam. Amelia lázító áriája melyben bosszúra hívja fel a népet, atyjáért a lefejezett Egmont grófért. A hármás Amelia, Alba (bariton) és Dániel pór (basszus) között és a felvonást befejező kettős Marcell és Alba (tenor és bariton) között viharos tetszést aratott. A II

felvonásban egy drámai tercett (szoprán, tenor, basszus) s az arra következő kettős (szoprán, tenor) telivér olasz dallamával szintén furorét csinált. míg a szépen átgondolt összeesküvők karát, a vezető tenor szólóval (o Libertá. gran Diva“) a leghatásosabb az egész dalműben s így természetesen el nem kerülhette a megismételtetést. A III. felvonásban Alba románca s ez és Marcell közötti kettős tetszettek kiválóan.

Annyi bizonyos, hogy minden kegyelet dacára is a IV. felvonás tetszett legjobban, pedig Salvinak ebben volt legnagyobb része. Ugy a dráma mozzanatok, mint a dallamok gazdagsága legjobban e felvonásban ragadta meg a hallgatóságot. A tenor románca a legkitünőbb e nemű szerzeményekkel bátran versenyezhet, s a meglepő hatásu kettős (szoprán tenor) ugy szintén a felvonást bezáró mozzanatok: Marcell halála és Alba elutazása rendkívüli tetszést arattak

Az előadás is nem csekély mértékben segíté elő a sikert. Gayarre a kitünő tenorista, ki a szerződését megszegett Capponi helyére szerződött. elragadta a közönséget, Bruschi Chiatti asszony, színházunk csillaga és Geraldoni, az olasz baritonisták érchangú Nesztora (a címszerepben) ugy szintén a zene és énekkarok osztatlan dicséretet érdemelnek

„Alba herceg“-ben az olasz dalműrepertoír bizonyára jóra való és hatásos számmal szaporodott; hogy a külföldön hasonló tetszést fog-e aratni, még igen kérdéses. Annyi bizonyos, hogy ha az olasz izlés eltérő is a jelenlegi egyéb irányoktól, az olaszok mégis azok, kik az emberi hang által kifejezhető érzelmek érvényre juttatásában a legnagyobb mesterek. Ők ezt várják a dalműtől s ép ezért nem csodálhatni, ha „Sába királynője“-n kívül más dalmű nem tudott sikert aratni náluk. E miatt aztán megpróbálták Mercadante 36 éves „Horáciusok és Curiaciusok“ című dalművét is fölleveníteni, de ez már csakugyan a szomorúbb kísérletek közé tartozott. Most ime e félszázados újdonság az aggodalmaktól megszabadítá az igazgatókat egyidőre.

Dárday Sandoré D. Erna.

II.

Párisi zenelevél.

— március 31.

Örömhírt írhatok önöknek, s ez bizonyára érdekelni fogja egész Budapest zenevilágát. A mi kedves Massenet-nk „Scènes alsaciennes“ című gyönyörű szinfoniai szerzeménye rendkívüli sikert aratott Colonne hangversenyén; a második és harmadik számot egészen megismételtették, s a rákövetkező vasárnap újból előadták még nagyobb hatással. E mű megírására genialis Massenet-nket Daudet Alfonznak „les contes d'Alsace“ című gyönyörű műve ihleté. Budapesten bizonyára hasonló nagy örömet fog okozni a „Lahor királya“ kitünő szerzőjének ez újabb diadala, hisz Budapest azon város, melynek hírneves színházában oly nagy sikerrel és oly sokszor adják e szép dalművet is. A mű különben Hartmannál, Massenet kiadójánál, négykézre átírva már meg is jelent és részemről csak a legmelegebben ajánlhatom minden zenebarát figyelmébe.

H u b a y Jenőről, kedves barátunkról is írhatok önöknek valamit.

April hó 14-én rendezti itt nagy hangversenyét a Salle Herzben, s ez alkalommal Vieuxtemps hátrahagyott és neki ajánlott VII-ik hegedűversenyét is játszani fogja. Szinte felesleges is mondanom, hogy a művészkörökben mily nagy várakozással néznek ugy a művész új föllépte mint a legelőször hallandó szellemi hagyaték elé. Hubay urat különben a brüszszi „Association artistique“ fölkérte, hogy a 15-iki hangversenyben közreműködjék, ő azonban saját hangversenye miatt kénytelen volt kimenni magát a visszautasításért

Nagy zenei eredménynek néztünk eléje a mai napra. — ez azonban elmaradt egyelőre s valószínűleg egy hét még eltelik, amíg Rimini Franciska csakugyan színre kerül a nagy operában. Az operának ez lesz az évi újdonsága erre nagy gonddal készülnek, mert természetesen, kifogástalannak kell az előadásnak is lennie. Erre nézve különben a művészek nevei (címszerep — Mme Salla, Ascanio — Mlle Richard, Paolo — Mr. Sellier, Malatesta — M. Lassale, Guido — M. Gailhard a kellő garanciát biztosítják.

Hogy magáról a dalműről is eláruljak előzetesen egyet s mást: a szöveggönyv Dante halhatatlan művéből vett epizódot dolgoz föl sőt mint prolog alak maga Dante és vele Virgil is szerepel. A prologon kívül négy felvonás van még; amaz két változásból áll, az elsőben Dante és Virgil együtt szállanak le az alvilágba a második kép pedig már a Styxet mutatja, melynek partjaihoz a két költő egy bárkán közeledik. A kárhozottak kara a hatalmas és harsogó színpadi zenekar kísérettel, megragadó festésű, sötét színkép. Ehhez járul Franciska és Paolo kettőse, melyben Dante és Virgil előtt föltárják boldogtalan szerelmüket. Ez egyszer én kezelt rész mestersen adja vissza a kísérteties jellegű helyzetet.

Ekkor kezdődik aztán maga a történet, és pedig Franciska imaszbájában. Paolo és Franciska együtt olvasnak midőn Franciska atyja Guido belép és tudokra adja a fenyegető veszélyt: Malatesta, Paolo fivére ostromolja a várost. A hármassal végződik a változás, mely után közvetlenül Rimini nagy tere következik hol a katonák vonakodnak harcolni Malatesta ellen a fiatal Ascanio és Paolo minőn biztatása dacára is. A népség is csüggedt, e csüggedést azonban csakhamar kétségbeesés váltja föl mert Malatesta bevette a várost és csapatai beözönlének, maga is diadalmasan vonul be. Hatalmas finalében biztosítja Malatesta a város lakóit kegyelméről, neki csak a szép Franciska kell, kit nőül akar venni.

A második felvonásban Franciska palotája nagy csarnokát látjuk. A bájos hölgynek jelentik szeretett Paoloja halálát, s Ascanio felolvassa az elköltözött ifju végizenetét. Hatásos hármassal következik itt Franciska, Ascanio és Guido között. Malatesta lovagok kíséretében közelít, esküvőre Franciska lesujtva nyújtja kezét s elvonulnak a kápolnába. Ezalatt érkezik meg a holtnak költött Paolo, kinek megpillantásakor Franciska (most már Malatesta neje) határtalan örömének nagy áriában ad kifejezést.

A harmadik felvonás színhelye egy pompás terem kilátással a tengerre. Az új házások idejönnek s tiszteletükre nagy mulatság tartatik, mi pompás balletre ad alkalmat a zeneszerzőnek. Ascanio énekel itt egy couplet-t, majd az új házások kettőse következik. Paolo és Guido belépnek, ez utóbbi átadja Malatestának a császár parancsát, ki magához hivatja őt, Malatesta fivérére Paolora bizza nejét s elutazik.

A negyedik felvonásban ismét az imaszobát látjuk, hol Franciska megtalálja azon könyvet mit egykor Paoloval együtt olvasott. Az ablak alatt Ascanio apród ad éji zenét szép urnőjének ezt egy törszúrás szakítja meg, a féltékeny Malatesta dőfte le a gyermeket. A kisiető hölgy után Paolo jő be, egy szép kavatinát énekel, majd Franciska is visszatér s a dalmű fénypontját látjuk és halljuk. A szerelmi kettősben elbucsznak egymástól halálra készülve. Ajkaik csókban forrnak össze, az első és utolsó csók ez, az éltető, üdvözítő és halálthozó. Ascanio tántorog be, hogy ott haljon meg lábaiknál s tudósítsa őket Malatesta megérkezéséről, ki csakugyan kivont karddal jő s a befejezést egy jótékony ködlátyol fődí el a néző szemei előtt. Amint ez felhuzódik, a prologbéli alvilágot látjuk ismét az árnyakkal. A nagy kettős motivuma („Örök szerelmünk”) képezi az óriási apotheozist szélesen kidolgozott modorban.

A kik a részpróbákat hallani szerencsések voltunk, rendkívüli sikert jósolhatunk e nagy műnek, mely Thomas babérait ujjabbakkal fogja szaporítani.

Alfréd Bocq, père,
a „Monde musicale” szerkesztője.

T Á R C A.

„Don Juan“ előadása.

Hónapok óta kürtölték a lapok, természetesen: sugalmazott forrás alapján, hogy a nemzeti színház csodadolgokat fog létesíteni „Don Juan” új előadásával. Egy napon a főrendezői genialitás új vívmányairól, másnap a vadonat új recitativékről, harmadikon betoldott áriákról, negyediken új kormányzói lóról hallottunk regéket s végül kisült hogy a közönség tétetett lóvá, épen apropos április 1-én. A nagy várakozás vége nagy fiaskó lőn

Szóljunk először is a híres rendezésről. Az első felvonás apró jelenetei egybevonattak helyes. Don Juan urnak azonban oly palotája van, melybe erkélyen és lépcsőkön jut az ember — fák és virágok közé, mely felett a kék ég mosolyog. Hol lakik hát azon ur? Az előkelő vendégeket a fáklyás inasok valami színfélébe kalauzolják bele, csak Donna Annáéknak jut a szerencse, hogy a főajtón léphetnek be. A márványló eltűnt s a kormányzó álló szobra új talapzatot kapott. Vajon festőibbnek tartja-e a főrendező úr azt az egy álló alakot, a színpad által jelzett térnek féloldalt fordulva? A lovas még indokolta a féloldalt állást, de az egy álló alakot akkor inkább még háttal kellene a tér felé állítani, hogy a felírás mely oldalra jutása indokolva legyen. Káldy ur erővel ujjat akar, hogy rendezői tehetségét mutogassa, s azt veti el az eddigi rendezésből, ami helyes, olyat tesz bele, ami felesleges

Ilyen, hogy egyebet ne említsünk: a zárjelenet. Annak, ki a szöveget írta, fogalma sem volt arról, hogy száz év múlva frappans befejezést kíván még a színpadi hatás. Ő megírta azt a szentimentális végjelenetet a

szobor előtt. Mozart megcsinálta hozzá a zenét. Miben áll, bátorkodunk kérdeni, a rendezői tapintat, ha azt sem sugja meg, hogy Don Juan és a szobor jelenetének erős drámaisága után legfeljebb egy óriási apotheozis következhetik, de nem egy langymeleg chorus a maga német szentimentalizmusában. A rendező össze-vissza forgatta az egész operát, betoldt kihagy és ennyi szinpadismeretre sem tett még szert?

Ehhez hasonló baklövés az u. n. secco-recitativok belerakása. Van indokolva nálunk az hogy a próza helyett énekelve mondják el szerepeik e részét az előadók? Nincs. Mért tétetett bele? Mert a főrendező ur nem tudja azt, hogy azokat a recitativeket voltaképen mért készítették és mire jó az? E recitativok nem tartoznak a Mozart-stylhez, tehát semmi kegyeletet nem sért kihagyásuk; harmonizálásuk sem olyan, hogy vesztenénk vele. Indokolva csak akkor lenne a recitativos előadás, ha a magyar nyelv természetének megfelelő magyar recitativokat tennének bele s nem azokat, melyektől kitörik a magyar nyelv mert olaszok számára volt írva. Természetes hogy e recitativok igen rosszul adattak elő s azonkívül itt-ott prózában is beszéltek.

A többi ujtás jelentéktelen; így pl. az, hogy a Don Juan vacsoráját két néma szereplő hölgy osztja meg, mely ép olyan ujtás, mint az, hogy „Troubadour“-ban a börtönjelenetben a falra egy gitár volt akasztva. Bennünk ez igen humoros érzést keltett föl. Vajon Luna gróf volt-e oly gyöngéd vetélytársa iránt hogy vigasztalásul megküldötte neki gitárját; mulasson mielőtt megsütik, vagy Manriconak volt-e gondja rá, hogy midőn elfogják, el ne felejtse a gitárt magával hozni? Leporello, midőn donna Elvirával sétálni indul, egy oly palotába téved, hol nem találja a kijárást, a melyen elszelelhetne. Ennek indoklásául oly diszletet látunk, melyen legalább hat kijárást van. A rendező úr ez „ujtás“-nál bizonyosan arra támaszkodik, hogy igen sötét van. Ide jönnek aztán don Ottavio és Anna, egy fáklyás szolga ott tátog, amíg ezek elénekelik áriájukat. Leporello a fáklya fényénél lát is, még sem használja a hat kijárást valamelyikét mert a rendező ur ügyessége nem engedi meg. — Az utca-jelenet alatt hasonló ügyes ujtás történt. Mazettoék jönnek hogy Juant eldöngessék, botokkal, puskával, fáklyával és lámpákkal. „Ki vagy?“ kérdik Juantól. „Leporello“, válaszol az. „Igazán?“ kérdik kételkedve de egyiknek sem jut eszébe, hogy a kétségbe vont egyénnek a lámpával a szeme közé világítson (pedig Odry ur tetemesen hosszabb is, mint Kőszeghy. tehát a gyanu jogos lenne.)

De elég a híres ujtásokból; lássuk az előadást.

A főérdek donna Anna személyesítőjében, Wilt nében összpontosult, kinek bizonyára e szerep képezi művészi zenithjét. Donna Anna szerepe a legtisztább és legnemesebb klasszicizmus terén mozog s ennél fogva az igazi tehetség próbaköve. Az ő előadása által nyerhető a klasszikai tökély legzavartalanabb benyomása. Ábrázolása egységesen gondolva, hasonló kidolgozást mutat elejétől végig. Megragadó kifejezés, nemes érzés és izlés és nagy erő nyilvánul ebben egyaránt. Szeretnők azonban a művésznőt, kinek bámulatos hanganyagához egész Európában nincs jelenleg fogható, színházuunk kicsiségére figyelmeztetni, melyben a bécsi nagy operaházhoz szokott normalis hang túlerős s így az élvezetet zavarja. Egy

oly csodás nagyságú művészi egyéniségnek még az ily körülményre is tekintettel kell lennie.

Hölgyeink igen nagy becsülettel állották meg helyüket a dalműben. *M a l e c z k y n é* asszony hangja ugyan vig dalműre sohasem volt kiválóan alkalmas, nem lévén eléggé derült színezetű, de ő, mint jó izlésű és alapos képzettségű művésznő sohasem ront. *N á d a y n é* asszonyt részünkről, dacára egy nyomós ellenvéleménynek, kitűnő Zerlinának íteltük. Minden tekintetben vig dalműre termettség, ugy a hang világos színezetét, mint könnyedségét illetőleg, kiváló alakító tehetség és szerencsés alak a vig operai szerepekre, minden arra munkál, hogy őt kitűnő Zerlinává tegyék.

A férfi szereplők valának az est Achilles-sarkai és mondhatni nagy sarkak. *Ó d r y ú r* a cimszerepben és *G a s s i ú r* don Ottavio restaurált szerepében. Mindkét kiváló művésznök hangja drámai színezetű; *Ó d r y ú r* a legkitűnőbb Lothario, kit csak képzelni tudunk, mint Hamlet. Mephisto és sok más alak, ritkítja párját. De a költészetben is ugy volt mindig, hogy egy nagy tragikai költő sohasem lett egyuttal elsőrangú lírikus is, mert, a mik a drámairónak előnyei, azok a lírikus hátrányai és viszont Teljes lehetetlenség, hogy *Ó d r y ú r* kitűnő Lothario és ép oly don Juan legyen. Ez utóbbi szerepnek a lehető legnagyobb hátrányára van az a méla színezetű hang, mely a hozzá illő szerepekben annyira elbájol. Epen azért *Ó d r y* urat don Juanban nem is kritizálhatjuk, ő e szerepet szükségből éneklé, habár az alak jellemének kiállítására, mint a művészeti kellékek teljességgel ellenkeznek az ő egyéniségével.

Hasonló az eset *G a s s i* urral szemben is, kinek jelenleg tán egész Európában a legnagyobb kaliberű tenorhangja van. Mozart dalműveiben a tenor szerepek a legjelentéktelenebbek. Oberon Bazilio, Tamino, don Ottavio tán egyedül Belmont az, melyet szerepnek lehet mondani, de ezek mind egy-egy lírai tenoristát kívánnak meg, kinek toroka oly gimnasztikával bírjon mint egy koloratur-énekesnőé. A mi kitűnő Profétánk, Lahor királyunk és Saktászunk ugy járt, mint don Juan. Egy ily széles drámai hangnak veszélyes a mozarti kísérlet.

Szép bariton és basszus szerepeket találunk Mozart dalműveiben. „Don Juan”-ban is van kettő ez utóbbiból, az egyiket *N e y* ur emeli teljesen érvényre, a másikat boldogult Benzától örökölte *K ő s z e g h y ú r* és éneklé az ő harminchét év óta folyton tartó hangjával. Csoda-e, ha ez az „everlasting” vashang nem oly szingazdag többé mint 20 év előtt volt? Az lenne a természetellenes, ha most is olyan lenne. Jóravaló utóhajtás nem képződött s *K ő s z e g h y* még most is kénytelen Leporellot énekelni. Művészi előadásán itt-ott hézagok vehetők észre, mit humoros játékra feledtet, s Leporelloja mégis derék alakítás.

T a l l i á n ú r csak játékban állítá ki gondosabban Mazettoját, mint többi szerepeit. Erősen festett, de szép, valódi ércű, hatalmas basszusa nem való e szerepre, de jobb sorsra volna méltó, mint oly elhanyagoltásra, miben részesítik.

Kissé hosszúra nyult szemlénket fejezzük be az elismerés szavaival. S ez az ének- és zenekart illeti. A pompás karokat kitűnően élvezték s a Mozart-zene szingazdag árnyalatai szépen domborodtak ki a zenekar előadásában. Ezért *Erkel Sándort* a karnagyot (nem az igazgatót) illeti meg a dicséret.

A nemzeti színház dráma éve.

A nemzeti színház 46-ik drámaéve, azaz az 1881. április 1-től 1882. márczius 31-ig terjedő időszak részleteiről érdekes adatokat olvasunk a „Főv. Lapok”-ban. A nevezetesebbeket mi is ismertetjük a következőkben: A lefolyt színházi évben volt a nemzeti színházban összesen 186 drámai előadás, és ez előadásokban száz különféle szindarab, melyek összesen 216-szor kerültek színre és pedig:

38 eredeti színmű adatott	74-szer:
24 klasszikus színmű adatott	47-szer:
38 jelenkori idegen színmű adatott	95-ször:

tehát a száz színműnek több mint egyharmada volt eredeti.

Egész estét betöltött a 186 előadásban 157 darab. Két darabból volt összeállítva 28 előadás és pedig oly formán, hogy az eddig magában adott darabbal egy egyfelvonásos színmű adatott, és három egyfelvonásos darabból volt összeállítva egy előadás. Az egész estét betöltött darabok közül volt eredeti 55 estén: két eredeti darabból összeállított előadás volt 6; olyan előadás, melyen az eredeti három felvonáshoz egy idegen felvonás járult, volt 5; olyan, melyben az eredeti három felvonáshoz három idegen felvonás adatott, volt egy; végre olyan, melyben az idegen felvonáshoz egy eredeti felvonás járult, szintén egy. Tehát összesen 68 este adatott eredeti mű, és így a 186 színházi estének is több, mint egyharmada eredeti színművel volt betöltve.

Műfaj szerint a 100 előadott darab következőképen oszlott meg:

Tragédia volt 18 és pedig 7 eredeti, 11 idegen. Dráma volt 28 és pedig 12 eredeti, 16 idegen. Vigjáték volt 35 és pedig 15, eredeti, 22 idegen. Egyfelvonásos volt 17 és pedig 4 eredeti, 13 idegen.

Az eredeti írók következő számban voltak a műsoron képviselve:

Ábrányi Emil 1 darabja színre került 2-szer, Almási Tihamér 2 db. 2-szer, Balázs Sándor 2 db. 4-szer, Beresényi Béla 1 db. 1-szer, Bessenyei György 1 db. 2-szer, Csiky Gergely 4 db. 25-ször, Dóczy Lajos 1 db. 2-szer, Gaál József 1 db. 3-szor, Gombos Imre 1 db. 1-szer, Hugó Károly 1 db. 1-szer, Jókai Mór 1 db. 1-szer, Katona József 1 db. 1-szer, Kisfaludy Károly 5 db. 5-ször, Szász Károly 1 db. 1-szer, Szentjóni Szabó László 1 db. 1-szer, Szigeti József 3 db. 7-szer, Szigligeti Ede 7 db. 9-szer, Toldy István 1 db. 1-szer, Várady Antal 2 db. 2-szer, Vörösmarty Mihály 1 db. 3-szor.

A klasszikus szerzők művei következőképen oszlottak meg a műsoron: Sophokles 1 darabja adatott 1-szer, Shakespeare 8 db. 15-ször, Molière 7 db. 17-szer, Goethe 1 db. 2-szer, Schiller 2 db. 3-szor, Racine 2 db. 3-szor, Beaumarchais 2 db. 4-szer, Calderon 2 db. 2-szer.

A jelenkori idegen művek közül nemzetiség szerint volt: Francia 27, összesen 80-szor, ezek közt 7 egyfelv. 9-szer, Német 5, össz. 7-szer, ezek közt 2 egyfelv. 2-szer, Angol 4, össz. 5-ször, ezek közt 2 egyfelv. 2-szer, Norvég 1, össz. 1-szer, Szerb 1, össz. 2-szer (egyfelvonásos).

Az először adott művek száma 20. Ezek közül: tragédia 2 és pedig eredeti 1, idegen 1; dráma 8, eredeti 5, idegen 3; vigjáték 7, eredeti 2, idegen 5; egyfelvon. 3 idegen.

Az évi jövedelem, dacára annak, hogy a bécsi katasztrófa óta számos ülőhelyet meg kellett szüntetni, a tavalyinál is jóval nagyobb és így a lefolyt színházi év anyagilag a legkedvezőbb volt a drámára nézve a színház fennállása óta, ugyanis: a rendkívül nagy téli bérlet és a helyek kisebb száma mellett is, a dráma napi bevétele volt összesen 99,112 frt 70 kr. — A 85,830 frt bérletösszegeből a drámára eső fele részt: 42,915 frtot hozzászámítva: a dráma összes bruttó bevétele 142,027 frt 70 krra emelkedett.

A mult évi jövedelemmel összehasonlítva :

1880/81-ben volt a napi bevétel 98.499 frt 10 kr, az 55.439 forintnyi bérletnek a drámát illető felerésze 27.719 frt 50 kr : összes brutto bevétel 126.215 frt 60 kr : tehát az idén a dráma bevételi föbblete : 15.809 frt 10 kr.

Végül meg kell említenünk a drámabíráló bizottság működését. Bírálatra beérkezett összesen 96 darab. Elintéztetett valamennyi. Előadásra ajánlott a bizottság 7 darabot, ezek közül színre is került 4, a jövő évre maradt 3.

Z E N E .

* Zichy Géza gróf hangverseny körútja 20,000 márkát jövedelmezett jótékony célra. Zichy gróf rövid időközökben zongorázott München, Nürnberg, Frankfurt, Karlsruhe, Weimar, Manheim, Wiesbadenben és mindenütt el voltak ragadtatva a „félkezű Liszt“ csodálatra méltó művészete által. A grófa weimari nagyhercegi udvarnál is játszott, s ott olyan lelkesedést idézett elő, hogy a nagyherceg még az este fölötté szíves és hízegő levelet írt Lisztnek, melyben a „nagy művésznek“ gratulál „nagy tanítványához.“ A hangversenyen kapott koszorúk, kaméliacsokrok, költemények, meghívások stb., melyek a grófhöz többnyire „szép kezektől“ jöttek, egész legiót tesznek ki, minden hang-

verseny után bankett volt, melyen az aristocratia teljes számban jelen volt. Ezen parforce-körút alatt a gróf nem aludt többet naponta három óránál. Nemes önfeláldozásának bizonyára a legszebb jutalma annak tudata, hogy sok szenvedőn segített művészete.

* A N e m z e t i z e n e d e, József főherceg, mint a zenede fővédnöke, arcképének leleplezését legközelebb nagy ünnepélyvel fogja megtartani, melyhez a főherceget is meg fogja hívni. Az előkészületek az ünnepélyes leleplezéshez már javában folynak. A már kész térkép, mely díszes és értékes keretbe foglaltatik, a napokban szállítják át a zenede nagytermébe.

A szinfalak világából.

‡ U j s z i n h á z a t é p i t Pozsony városa tavasszal azon esetre, ha a belügyminiszter jóváhagyja azon tervezetet, melyet Pozsony városának f. hó 3-án tartott közgyűlésén egyhangulag elfogadtak. Az építési és törlesztési terv, levelezőnk értesítése szerint, röviden abból áll, hogy a 390.480 forintban megállapított építési költség kerekszámban 400.000 forintnyi kölcsön fölvétele által fedeztessék, a törlesztés a színházi árak után szedett 20%-kos pótlék, a redoute-épület után fizetett bérösszegeből és a redoute-teremben tartandó mulatságok bevételének 20%-ka által eszközöltetnék. Az új épület színházigazgatójának jövedelmét ez nem csökkenti, mert az amugy is olesó helyárak az új épületben 20%-kal magasabbra vannak fölvéve. Az épület Fellner és Helmer terve szerint készül. A monumentalis épület egyik fele színház, másik fele teljesen és tüzmentesen elválasztva vígadó-terem lesz a szükséges mellékhelyiségekkel. A régi 106 év előtt épült színház a mult nyáron egy a belügyminiszter részéről elrendelt szemle oly rozantnak és veszélyesnek találta, hogy annak

ideiglenes használata is csak az épületen kívül alkalmazott falépesők és kijárók készítése után engedtetett meg. A díszletek a színház közelében egy a város tulajdonát képező házban és nem az új épületben fogának elhelyeztetni.

‡ „Panin Sergius“ az Ohnet György szenzációs drámája e napokban került színre a bécsi Stadttheaterben. A párisi Gymnaseban nagy tetszéssel adták elő s hatott Bécsben is, bár e dráma is szenved mindama hibákban, melyek a regényekből átdolgozott színműveknél rendszeren tapasztalhatók : a „Panin Sergius“-t Ohnet György eredetileg mint regényt írta meg s a francia akademia a másfélezer frankos jutalommal koszorúzta meg. A hatásos jelenetek és fordulatok azonban egymást érik a drámában. Tulajdonképi hőse nem az, kit a cím megnevez, hanem Desvarennes asszony, egy rendkívül erélyes, okos özvegyasszony, kinek kezdetben csak szerény tisztos boltoeskája volt, de ki üzlete ügyes vezetése által sokszoros milliómossá lett. Vas akarattal intézi üzlete és családja dolgait, egyedüli gyöngé-

sége leánya. Micheline iránti nagy szeretete. Leánya számára már választott is férjet, Delarne technikust, kit maga nevelt föl: van továbbá egy fogadott leánya, Jeanne, kinek Cayrolt szánta férjül, egy paraszt eredetű fiatal embert, kiből szintén maga nevelt bankárt és milliomost. Szép terveit azonban megzavarja Panin Sergius lengyel kalandor herceg, ki szépségével és előkelő föllépésével mindenütt elesábitja a nőket. Eleinte Jeannenek udvarol, ki bele is szeret; de Panin bár szereti Jeannet, őt csak lépésöül használja, hogy a dúsgazdag Michelinehez juthasson. Micheline is szereti a kalandort s kéri anyját, adja hozzá nőül. Desvarennes asszony nem akar beleegyezni, ráismer Paninban a kalandorra: de sokkal jobban szereti leányát, hogysen boldogtalanná tegye; beleegyeznek tehát, kijelentve hogy Paninnak boldoggá „kell” tennie Michelinét, ő fog örködni fölötte. De Panin mielőtt célját elérte, a maga módja szerint el: hűt enné válik ifju nejehez, s elesábitja Jeannet, ki ezalatt csakugyan Cayrol neje

lett; prédálja a neje vagyonát, esztelen spekulációkban költ roppant összegeket. Desvarennes asszony látja leánya boldogtalanását s a maga katonás útján akar segíteni; mikor Jeanne és Panin légyotton vannak együtt, reájok küldi a megcsalt férjet, a nyers Cayrolt, hogy ölje meg őket: de Cayrol a döntő pillanatban gyöngének bizonyul, nem tud kezet emelni a esábitóra, mikor Jeanne közjök áll. Desvarennes asszony haragja csak annál nagyobb s Panin finaciális bukása alkalmat nyújt neki, hogy véget vessen a tőrhetetlen életnek. Panin csalárd üzletekbe bonyolódott, elfogatása küszöbén áll s ekkor Desvarennes asszony pisztolyt nyújt neki, hogy ölje meg magát, vérével mossa le szegényét. Panin egy pillanattig majdnem rá is áll, de aztán kacagva távozik. Desvarennes asszony fölkapja a pisztolyt, s hátulról lelövi a kalandort. A belépő rendőrnek a könyvvezető azt mondja, hogy Panin öngyilkos lett. A lövéssel vége a darabnak s a néző dolga, hogy a darab személyeinek további sorsát kedve szerint elképzelje.

Képzőművészetek.

☼ Benczur Gyula 1. hó 2-án reggel egészen váratlanul visszaérkezett Kassaról Budapestre. Dél előtt 11 órakor tisztelt Trefort miniszternél és csaknem négy óra hosszat értekezett vele, azonban a művész ezuttal sem nyilatkozott véglegesen az ajánlott állás elfogadására nézve. A hosszan tartó értekezés alatt megbeszéltek, hogy miként lehetne a kívánt célt a kormány intenciói szerint elérni. A kormány egyelőre mesteriskolát vagy műtermet szándékozik építtetni és ennek vezetésével Benczurt óhajtáná megbízni. Ezenkívül a mintarajztanodában egy festőiskola osztály (Componier-oder Mal-Schule) szerveztetnék, mely a mintarajztanoda és a mesteriskola között mintegy átmeneti fokozatot képezne. Ez volna az első lépés a nagyobb szabású festészeti akadémia megalakításához. A mesteriskola lesz hivatva a talajt előkészíteni, maccenasokat teremteni(!) s a tehetségeket kiképezni. A kormány

semmi esetre sem szándékozik az első lépésnél megállapodni: a mint az első lépés célszerűségéről meggyőződött, a legközelebb építendő mester-műterem (Meister-Atelier) mellé még egy másik műtermet fog építtetni, melynek vezetőjeül Lietzenmayer Sándor a stuttgari festő-iskola élén álló művész hazánkfia és Ziehy Mihály vannak kiszemelve. Lietzenmayer meghívás esetén hajlandó volna ezt az állást elfogadni: Benczur Gyula ma ismét értekezett Trefort miniszterrel, hogy az ügyet véglegesen tisztázzák, de a művész végül is azt kérte a minisztertől, engedje meg hogy végleges választát legközelebb levél útján tudathassa vele. Amint Benczur levele Karlsbadból megérkezik, azonnal hozzá fognak a mester-műterem építéséhez és pedig az epreskerthben, hol elég nagy a terület esetleg három ily műterem felépítésére is. (Mind ezekre vonatkozólag l. eikkünket.)

Szerkesztői posta.

Alla gentil donna Signora **Ernestina D.** Mille ringraziamenti per la lettera spiritosa. Comme vede la Signoria sua ne abbiamo fatto il piu larg'uso. È lecito sperare dalla sua cortesia simili favori per l'avvenire?

La Hongrie á l'Etranger.

(Redigée par A. Bánfi).

L'opéra a donné la semaine dernière le „Don Juan“ cette oeuvre immortelle de Mozart, pour la continuation des débuts de Mme Wilt. Il ne reste rien à dire de la voix de cette cantatrice de grand style, et actrice consommée. C'est à elle, que se rapporte

toujours tout l'intérêt de l'exécution. Mme Maleczky, charmante au possible, a su rendre le type délicieux d'Elvira, et nous a, de tout point, entièrement satisfait. Quant à Mme Náday, gracieuse, mutine et rondelette, elle a chanté avec esprit les airs de son rôle.

L'Académie de musique de Buda a fait exécuter au 31 du mois dernier, sous la direction de son directeur M. Szauner, à l'occasion du 150e anniversaire de Haydn son Oratorio „les quatre Saisons.“ On ne saurait trop reconnaître les vifs efforts de cette Société active, quand on voit la complète négligence dont la musique chorale dans notre capitale est l'objet depuis longtemps. „Les quatre Saisons“, qui depuis une dizaine d'années, nous n'avons pas eu l'occasion d'entendre chez nous, ont été exécutées dans toute leur étendue, à quelques biffures près. Nous mentionnons surtout les chœurs exactement rendus ainsi que les soli, parmi lesquels la voix sympathique de Mme Anne Guhrer doit être citée avec éloges. Le public nombreux suivait avec la plus grande attention l'exécution jusqu'au dernier moment.

Le 2 courant a eu lieu dans la petite salle de la Redoute la IVe-me soirée musicale des élèves du Conservatoire national. Le programme était très varié et très intéressant. La salle était comble. Au premier rang se trouvaient: Msgr. le cardinal-archevêque Haynald, M.M. le Cte Guido Karácsonyi, le vice-bourgmestre Gerlóczy, Paul Királyi, le Cte Géza Zichy et Liszt, auquel le public a fait des ovations frénétiques sans fin. Il va sans dire, que l'excellent institut brillait aujourd'hui comme toujours avec ses élèves, parmi lesquels nous citons surtout Mlle Irène Székelyi et Émeric Pettykó. Une bonne note aussi au jeune Béla Waldmann et Mlle Olga Zerdahelyi pour leurs excellentes productions sur le violon, puis aux Mdles Gizella Pápay, Émilie Kriszt, Ida Schölnaszt, Riza Kordin, Rose Krausz et Fanny Kemény, pour leurs accomplissements exactes sur le piano. Les professeurs infatigables et l'excellent directeur de l'institut M. Edouard Bartay ont été récompensés par des applaudissements réitérés du public. On a aussi remarqué le magnifique piano d'Ehrbar, que la fabrique avait envoyé expressément de Vienne à cette occasion.

Le théâtre populaire vient de nouveau de nous surprendre la semaine dernière avec une première. „La laitière“ (A milimári) est le titre de cette pièce populaire du jeune poète de grand talent M. Tihamér Almássy, qui, du reste, a déjà débuté d'une manière heureuse, avec plusieurs pièces au théâtre national. La pièce a eu un succès assez marquant, et le public s'est très bien amusé jusqu'à la fin. Il va sans dire, que la part du lion a échoué à notre incomparable Blaha. La salle remplie jusqu'au comble, appelait l'auteur, au nom duquel cependant le régisseur est venu remercier le public. Les couplets chantés avec une verve inimitable par Mme Blaha, ont su tout trouvé le plus vif succès.

Ces couplets viennent du reste de paraître dans le bureaux de musique de la Société „Harmonia“, et nous les recommandons fortement aux amateurs étrangers de la musique hongroise.

François Liszt a quitté mercredi dernier notre capitale, pour se rendre en villégiature à Weimar. En route il devra s'arrêter à Pressbourg, où on l'a invité pour assister à l'exécution d'une de ses grandes oeuvres. D'après une autre version cependant, le maestro se rendrait à une invitation de Msgr. le cardinal-archevêque Haynald à Kalocsa, pour y passer quelques jours.

La prochaine nouveauté de notre théâtre populaire sera l'opéra fantastique „Les Contes d'Offmann“, l'oeuvre posthume d'Offenbach, dont la première représentation aura lieu dans la première quinzaine de ce mois. Le rôle principale se trouve dans les mains de notre aimable soubrette Mlle Aurélie Hegyi.

Kiadó tulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénnytársulata.

12. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK :

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS :

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

E M E K - N A P T Á R

Ápril 10-én.

1640. halt meg Agazzari Agostino zeneszerző és karnagy Sieniában. Szül. 1578. ugyanott.

Ápril 11-én.

1800. szül. Laner József Fer. tánczeneszerző Bécs mellett † 1843.

Ápril 12-én.

1692. szül. Tartini József hegedűművész Pisanóban. † 1770.
1816. szül. Pierson Henry Hugh zeneszerző Oxfordban. Irt több operát, oratoriumot stb. (Dalai „Edgar Mannfeld“ név alatt jelentek meg Bécsben) † 1873.

Ápril 13-án.

1753. szül. Dalayrac Nicolas, francia operaszerző Toulouse mellett. † 1809.

1750. halt meg Händel György Fr. Londonban szül. 1685.
1830. szül. Lassen Ede Koppenhágában. Irt operákat, nyitányokat, symphoniát, dalokat, stb.
1827. szül. Hollósy Kornelia kitünő operaénekesnő, Gertyenesen (Temes megyében).

Ápril 14-én.

1807. szül. Staudigl József, híres énekes Wöllersdorfban (a. Austria).

Ápril 15-én.

1839. halt meg Gabler Ch. A. zeneszerző, Petersburgban.

Ápril 16-án.

1858. halt meg Cramer János, zeneszerző és művész Londonban.

Ey.

A tizenkettedik szám tartalma :

Zeneiskoláink s a külföldiek.

A debreceni dalárünnepély.

Mesteriskola-e vagy festőiskola

A külföld zenevilága :

I. Donizetti hátrahagyott dalművének előadása.

II. Párisi zenelevél

Tárcza :

„Don Juan“ előadása.

A nemzeti színház drámaéve.

Zene.

A színpalak világából.

Képzőművészet.

Szerkesztői posta.

La Hongrie a l'Etranger.

Hirdetések.

A zongora teremben kaphatók

Kitünő felülvizsgált hegedűk és pedig:

	ára
1) Dahlinger Sebestyén (Bécs)	60 frt.
2) Bergonzi	80 „
3) François Bourzolt (francia)	60 „
4) Alfredo Gappa (imitáció)	60 „
5) Guadanini (valódi)	400 „
6) Gaspar da Salo	600 „
7) Guarnerius (valódi)	400 „
8) Jozef Steiner	300 „
9) Klotzr (német)	150 „

Válódi párisi „Vairin“ vonók:

Hegedű vonó legfinomabb ezüst kiállítás	25 frt.
Mély hegedű vonó „ „ „	25 „
Gordonka vonó „ „ „	25 „

! Valódi francia húrok!

Hegedű, gordonka és mély hegedű számára. A „Gand et Bernardel“ cég gyártmányai, melyek kitünő minőségüknél fogva világhirnek örvendenek.

! Valódi francia gyanta !

Egy ezüst kirakott citera tokkal	70 frt.
Egy nagy hangverseny harmonium	550 „

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

! Ehrbar !

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenség, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét. Kaphatók:

Szalón Stucz, diófa } keresztthurozott és egyszerű.
" " fekete }

A legkitünőbb „Harmoniumok“

Titz Péter utóda *Kotykiewicz Teofil* gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalón-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 frttól felfelé.

Több évi jótállás!

Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

„Produktiv szövetség“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyaggyár készítményeivel.

Tekintve a kitünőt minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák“

A nagy arany éremmel kitüntetve.

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák

Rövid szalón, diófából
" " fekete.

Árjegyzék küldetik, díj nélkül.